

De empiriska modellernas utmaning till Wellhausen

Användningen av empiriska modeller är en relativt ny exegetisk metodologi. En empirisk modell innebär att man har en modell som ger möjlighet att mha. skriftliga dokument från olika perioder följa en specifik texts utvecklingshistoria. Man kan notera att den litterär- och redaktionskritiska metoden inte utgår från empiri utan är en teoretisk konstruktion¹. T.ex de olika redaktörerna eller källorna är imaginära. Inget spår av dem har hittills i en eller annan form kunnat uppdagas, inte heller kritik eller polemik mot den ena eller andra versionen. De empiriska modellerna har således något relevant att erbjuda forskningen.

Metoden använder sig bl.a. av de akkadiska eposen, framförallt Gilgamesh, som viktiga empiriska modeller för att belysa hur en aktiv redaktionsprocess kan fungera. Dessa har varit populära under århundraden och man har genom arkeologin tillgång till flera versioner av dessa epos från olika perioder. Det har visat sig att även om det kommer till detaljer och andra faller bort har grundidé och innehåll bevarats relativt intakt².

Neoassyriska kungainskrifter kan anses vara än mer lämpade som empiriska modeller emedan de akkadiska eposen är författade under så lång tid och man känner inte till hur de förhåller sig till varandra³.

Sammantaget kan konstateras att textmaterialet från den antika främre orienten visar exempel på en konservativ redaktionsprocess även i de fall traderingsprocessen varit lång. Man finner också exempel på hur gammalt material först i ett sent skede tagits med i en berättelse. T.ex blev berättelsen Gilgamesh, Enkidu och dödsriket först i ett sent skede del av Gilgamesh-eposet, men texten är en nästan ordagrann översättning av den gamla sumeriska berättelsen⁴.

När man skrivit av gamla traditioner har man samtidigt nog stilistiskt ändrat och förnyat språket i dem. Det här innebär att man inte kan sluta sig till hur gammal traditionen bakom en text är enbart på basen av språklig analys⁵.

¹ Laato 2004, 23.

² Laato 2004, 25.

³ Laato 2004, 26.

⁴ Laato 2004, 26, 30-31.

⁵ Laato 2004, 31.